

HD 19/5-89

Forsvarets betydning i dag og særlig i 1814

Vanskelig å få skattepenger, oljeinntekter, avgifter til å strekke til helse- og sosialtiltak, eldreomsorg, innvandreteablering, støtte til ANC og andre krigerske organisasjoner, til sosialist-diktaturer som Nicaragua — og til vårt eget forsvar. For å nevne noe. Gorbatsjov har sjarmert Vesten. Det gjenstår å se om han har sjarmert Sovjets krigsmakt, den privilegerte overklasse og de femten sovjetrepublikker. Iallfall fortsetter forsterkningen og moderniseringen av styrkene på Kola. Sovjet har mer enn ti ganger flere taktiske atomraketter i Mellom-Europa enn NATO har. Men Norge som skal blande seg borti alt, lar Gro reise til USA for å mekle, NATO bør la være å oppjustere de taktiske raketter. Og det lyder ikke urimelig — når de allikevel bare er en brøkdell av hva russerne har. Aps forsvarsminister forkynner redusert tjenestetid i Luftforsvaret. Det er kanskje heller ikke så viktig. For vi har ikke moderne luftvern-raketter, og vårt begrensede jagerflytall skal såvisst ikke avskrekke en østblokk som kan formørke himmelen med fly — hvis den skulle ha bruk for Norge, porten til Atlanterhavet. Vi som er helt avhengige av NATO og særlig de amerikanske stridskrefter for ikke å gå de baltiske staters vei, synes vi trygt kan sparke USA på skinneleggen uten å få gult kort. Vi kan bevilge av våre manglende midler til det som er regnet opp ovenfor og støtte en sosialistisk oppbygning av et Lille-Cuba i Mellom-Amerika. Ja, han Ola! Det er gromguttene!

Har vi lært av historien? Vi gjør jo det, ikke sant?

I disse dager kaster vi blikket halvannet hundre år tilbake og feirer grunnloven og fedrene på Eidsvold. Da Sveriges krone ved Kiel-freden 14. januar 1814 fikk Norge som krigsbytte og betaling for å sette inn svenske tropper i sluttoppgjøret mot Napoleon, skulle hjemmehæren rykke inn

og sikre seg grensefestningene. En svensk generalguvernør ble utnevnt. Hvorfor kom ikke den svenske hjemmehæren? Fordi norske tropper var på plass.

Ettersom England forsynte seg med den dansk-norske flåten ved overfallet på København i 1807, var vi kommet med i krigen på Napoleons side, mot bl.a. England og Sverige. Kystvern og hær hadde fått prøve seg, som hæren bl.a. ved Trangen i 1809 og ved Lier.

Forsvaret betydde faktisk noe. I en forordning av 1705 het det at i de år soldaten sto i rullene, skulle han aktes og æres fremfor andre unge menn. I uniform skulle han sitte øverst i kirken — og det var noe, dengang. Det var skam å ikke gjøre tjeneste.

I 1814 satte stattholderen, Kristian Fredrik, og stormannsmøtet på Eidsvold Kiel-avtalen til side og innkalte til den grunnlovgivende forsamling på Eidsvold. Dristig og fremsynt. Men hverken dristighet, iver eller store ord ville ha vært av noen verdi hvis Eidsvold-mennene ikke hadde fått arbeide i fred. Hvis ikke hæren hadde vært der.

I februar 1814 hadde fattige Norge 27.000 mann innkalt, og avdelinger plassert der en svensk innmarsj kunne komme. Det var nesten like mye som den svenske hjemmehæren, i alle fall var det nok til at fedrene på Eidsvold kunne stelle uforstyrret med sitt.

Utpå sommeren, da kronprinsen, Carl Johan, og mer tropper kom tilbake til Sverige, var grunnloven ferdig og Norge igjen et eget kongerike. Den krigen som da fulgte ble ført nesten for ordens skyld, prestisjens skyld, av Carl Johan og Kristian Fredrik, selv om det inntraff historiske kamper som f. eks. ved Matrand og Skotterud.

Hæren må ha sin vel fortjente del av æren for grunnlovsverket på Eidsvold. Vi bør huske hva forsvaret betydde i 1814, og hva mangel på forsvar førte til i 1940.

Anton Olstad,
Hamar

103238